

25.4.2016

Ympäristövaliokunta
00102 Eduskunta

Lausuntopyyntönnö VNS 3/2016 vp

Lausunto julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017-2020 erityisesti asumisen osalta

Hallitus on antanut eduskunnalle selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017-2020. Suunnitelma asettaa kehykset valtion talousarvioissa budjetoitavien menojen määrälle em. ajanjaksolla. Suunnitelma sisältää myös kuntataloutta koskevia linjauksia; valtion toimista aiheutuvat muutokset kuntatalouteen rajataan euromääräisesti kuntatalouden kestävyysvarmistamiseksi.

Julkisen talouden suunnitelma noudattaa hallituksen omaksumaa linjaa asuntopolitiikan osalta eikä tukien tasossa tai rakenteessa ole olennaisia muutoksia. Kuntaliitto haluaa nostaa esiin kehyksiin nivoutuvia päätöksiä, joilla on olennainen vaikutus asumiseen ja siihen liittyvään yhdyskuntien kehittämiseen tulevina vuosina.

Asumiseen kohdennetut julkiset tuet ovat osin julkisen talouden kehysten ulkopuolelle sijoituvia tukia. Erityisesti yleinen asumistuki ja Asuntorahastosta maksetut tuet ovat merkityksellisiä kuntien ja kuntalaisten kannalta. Asumista tarkasteltaessa kaikki valtion myöntämät tuet muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Uudet MAL-sopimukset syntyessä liikenneinvestointien avulla

Julkisen talouden suunnitelmassa sovitaan liikenneväylien investoinneista kehyskaudelle. Liikenneinvestointien avulla luodaan edellytykset uusien MAL-sopimusten solmimiselle. Kuntaliitto pitää erityisen tärkeänä sopimusten jatkumista. Sopimukset antavat jatkuvuutta pyrkimyksissä integroida maankäytön, liikenteen ja asumisen kehittämistä toisiinsa, mikä on välttämätön edellytys toimivan yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi kaupunkiseuduilla.

Asuntotuotannon tavoitetaso MAL-kaupunkiseuduilla kytkeytyy tiiviisti liikenneväylien suunnitteluun. Väyläinvestoinnit takaavat asuntotuotannon käynnistymisen.

Säännellyn vuokra-asuntotuotannon edistäminen edellyttää valtion osallistumista tuotannon rahoitukseen. Kuntien kantaessa suurimman tuotanto- ja investointivastuun valtion käynnistysavustukset helpottavat tuotannon käynnistymistä pääkaupunkiseudulla. Käynnistysavustus on rajattu suunnitelmassa 10 milj. euroon. Kuntaliitto ei pidä rajausta järkevänä vaan katsoo, että seudun asuntotuotannon kasvu edellyttää käynnistysavustusta kaikelle alkavalle ARA-vuokratuotannolle.

Korjausavustusten tuki jäämässä alhaiselle tasolle

Korjausavustuksiin vuosittain budjetoitava määräraha on suunnitelman mukaan 25 milj. euroa. Järjestelmän kokonaisuudistus on käynnissä. Jatkossa tuki kohdistuu yksinomaan ikään-tyvän väestön kotona asumisen tukemiseen.

Jotta uusi korjausavustusjärjestelmä onnistuu tavoitteissaan ja erityisesti oikean kohderyhmän palvelemissa, tulee valtion, kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden välille luoda aiempaa toimivampi työskentelymalli. Erityisen tärkeää on taata toimintaedellytykset jo nyt olemassaolevalle kolmannen sektorin korjausneuvontatoiminnalle. Korjausneuvojen työn avulla saadaan erittäin kustannustehokas alueellinen neuvonta palvelemaan niitä vanhuksia, joiden omakotiasuminen edellyttää asunnon korjaus- ja muutostöitä.

ASO-asuntojen rooli selkeytettävä

ASO-järjestelmän uudistaminen on käynnistetty ja lakiesitys valmistuu vuoden vaihteessa. Valmistelua varten on kartoitettu ASO-järjestelmään liittyvät riskit ja riskinhallinnan ongelmat. Olennaiset kehittämiskohteet on tunnistettu.

Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että ASO-tuotannon olennainen ehto on kuntien halukkuus luovuttaa tontteja ASO-tuotantoa varten. Halukkuus perustuu siihen, että ASO-tuotannolla on oma roolinsa monipuolisen yhdyskuntarakenteen tuottamisessa; ASO-tuotanto asettuu omistusasumisen ja säännellyn vuokra-asumisen väliin hallintamuotona, jota käytetään mm. täydennysrakentamisen keinona yksipuolisesti vuokra-asuntovaltaisten kaupunginosien kehittämisessä. ASO-asuntojen välimalliluonne on uudistuksessakin säilytettävä.

Kaupungistuminen koskee sekä väestöä luovuttavia että vastaanottavia paikkakuntia

Asuntopoliittiset toimet tulee kohdistaa koko kuntakenttään. Erilaista yhdyskuntarakenteen kehittämisosaamista tarvitaan erityyppisissä kunnissa.

Alueilla, joilla väestö vähenee, palveluita ja yhdyskuntarakennetta on sopeutettava. Alueiden elinvoiman turvaamiseksi ja kehittämiseksi on tärkeää määritellä yhdyskuntarakenne, jota voidaan taloudellisesti kestäväällä tavalla ylläpitää.

ARA-vuokra-asuntojen käyttöasteen heikentyminen vähenevän väestön alueilla jatkuu. Huolimatta siitä, että noin 1000 tyhjää ARA-asuntoa oli vuokrattu syksyn pakolaisaallon myötä vastaanottokeskusten käyttöön turvapaikanhakijoille, tyhjäkäynnin kasvu ei taittunut. Noin 7600 ARA-vuokra-asuntoa seisoj tyhjänä vuoden vaihteessa.

Maahanmuuttajat kuntalaisiksi

Tasavertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden kokemus liittyy olennaisella tavalla elämän laatuun. Asuntopoliitiikan rooli on tässä keskeinen. Segregaatio, maahanmuuttajien asuminen ja kotouttaminen edellyttävät valtiolta lisäpanostusta.

Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta maksettavat laskennalliset korvaukset kunnille ovat jääneet merkittävästi jälkeen kotouttamisen kustannuksista. Kuntaliitto painottaa, että kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta kunnille maksettaviin laskennallisiin korvauksiin tulee kohdistaa hallituskauden aikana määrällinen korotus asteittain niin, että korvausten jälkeenjääneisyys korjaantuu.

SUOMEN KUNTALIITTO

Laura Hassi
Asumisen asiantuntija

Kuntatalouden yleiset näkymät kehyskaudella

Tilastokeskuksen julkaisemien Vuoden 2015 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalouden tilanne on odotettua parempi. Kuntien ja kuntayhtymien tilikauden tulos oli 300 miljoonaa euroa. Vuosikate kattoi poistoista 98 %. Kuntien velkaantuminen kohdistui investointien, ei toimintamenojen rahoitukseen. Velkaantumismuutos hidastui merkittävästi.

Merkittävin yksittäinen, viime vuoden kehitystä selittävä tekijä on liikelaitosten yhtiöittäminen ja siitä aiheutuneet muutokset kuntatalouden lukuihin.

Vaikka hallituksen toimenpiteet ovat toteutuessaan lievästi helpottamassa kuntien taloustilannetta, on kuntien omien säästö- ja tehostamistoimien merkitys ollut huomattava. Kunta-alalla leikattiin vuonna 2015 henkilöstömenoista noin 300 miljoonaa euroa.

Kasvava työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, turvapaikkahakijoiden määrä, perus- ja ansioturvaan tehtävät leikkaukset sekä korkeana pysyttelevät investointitarpeet aiheuttavat lisämenopaineita kuntien palveluihin ja tulonsiirtoihin.

Paineet ovat suuret erityisesti työmarkkina- ja toimeentulotuessa, josta kunnat rahoittavat jatkossakin puolet vuoden 2017 Kela-siirrosta huolimatta. Kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta on jo yli 400 miljoonaa euroa. Ikäsidonnaisten sosiaali- ja terveystalouden kysynnän arvioidaan kasvavan noin prosenttiyksikön joka vuosi.

Näiden haasteiden ratkaisemisessa kilpailukyky, talouskasvu ja työllisyys ovat avainasemassa. Rakenteelliset uudistukset vaikuttavat onnistuessaankin vasta vuosien päästä.

Kuntatalousohjelma painottuu kehitysnäkymien tarkasteluun eikä siinä ole arvioitu tulevan aluehallinto - ja sote uudistuksen vaikutuksia. Myös ns. yhteiskuntasopimukseen liittyvät ratkaisut tulevat toteutuessaan vaikuttamaan kuntatalouteen jatkossa.

Kuntatalousohjelman ennusteessa on kyse painelaskelmasta edellyttäen, että muutoksia nykyisestä ei tapahdu eivätkä kunnat itse ryhdy sopeutus toimenpiteisiin tulevien haasteiden ratkaisemiseksi.

Alustavan arvion mukaan hallituksen toimenpiteiden yhteisvaikutus vuoden 2019 tasolla olisi noin 0,7 miljardia euroa kuntataloutta vahvistava. Tähän sisältyy kuitenkin merkittäviä epävarmuustekijöitä, kuten menorajoitteeseen liittyvien toimien täysimääräinen toteutuminen ja maksujen muutosten käyttöönotto kunnissa. Kiinteistöveroa kehitetään mutta toisaalta indeksisidonnaisia menoja leikataan alhaisen inflaation vuoksi, mikä merkitsee peruspalveluiden valtionosuuksiin 75 miljoonan leikkausta.

Kuntien talouspaineeet säilyvät kireänä. Keskeistä on, että myös kuntien tehtävien ja velvoitteiden osalta päästäisiin eteenpäin ja kuntien mahdollisuuksia toimintojen kehittämiseen ja tuottavuuden lisäämiseen vahvistettaisiin keventämällä valtion ohjausta.